

Kaupunginhallitus 22.05.2023 § 162

§ 162

Valtuustoaloite väkiluvun kasvutavoitteen asettamiseksi Espoole kaupungin kasvun maltillistamiseksi

Valmistelijat / lisätiedot:
Jäppinen Sakari
Hietanen-Ovaska Minna
etunimi.sukunimi@espoo.fi
Puhelinnumero 09 816 21

Päätösehdotus

Esittelijä
Kaupunkiympäristön toimialajohtaja Isotalo Olli

Kaupunginhallitus merkitsee selostusosan tiedoksi vastauksena valtuutettu Henna Kajavan ym.12.12.2022 jättämään valtuustoaloitteeseen väkiluvun kasvutavoitteen asettamiseksi Espoole kaupungin kasvun maltillistamiseksi sekä toteaa aloitteen loppuun käsitellyksi. Vastaus toimitetaan tiedoksi muille valtuutetuille valtuuston seuraavan kokouksutsun yhteydessä.

Käsittely

Päätös

Kaupunginhallitus:
Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Selostus

Valtuustoaloite

Henna Kajava ja 7 muuta valtuutettua ovat 12.12.2022 tehneet valtuustoaloitteen väkiluvun kasvutavoitteen asettamiseksi Espoole kaupungin kasvun maltillistamiseksi.

Aloitteessa todetaan, että Espoo-tarinan mukaisen taloudellisesti, ekologisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä kasvun toteuttamiseksi on tarpeen asettaa väkiluvun kasvutavoite. Aloitteessa todetaan myös, että kasvutavoitteen asettamisessa olisi tärkeää selvittää pitkäaikaisten espooalaisten näkemykset omien kaupunginosiensa kehittämisestä.

Vastaus valtuustoaloitteeseen

Espoon väestö on kasvanut lähes lineaarisesti vuodesta 1960 ja se on ollut pitkään yksi Suomen nopeimmin kasvaneista kunnista. Viimeisen 70 vuoden aikana väestö on kasvanut keskimäärin noin 3 900 henkeä vuodessa, eikä minkään vuosikymmenen keskimääräinen kasvu ole poikennut merkittävästi tästä tasosta. Viimeisen noin 30 vuoden aikana Espoon vuosittainen väestönkasvu on vaihdellut 2 600 ja reilun 8 000 asukkaan välillä ja suhteellinen kasvu 1,1 % ja 2,7 % välillä. Kasvu ei kohdistu vain Espooseen vaan koko seudulle kilpailutekijöiden vetäessä alueella uusia asukkaita. Esimerkiksi naapurikaupungissa Vantaalla suhteellinen kasvu on vaihdellut samalla jaksolla 0,8 % ja 2,5 % välillä.

Vuosittaiset vaihtelut väestönkasvussa voivat siis olla suuria, mutta pidemmällä tarkasteluajanjaksolla kasvuluvut ovat olleet melko vakaita.

Uusimmassa väestöennusteen perusvaihtoehdossa espoolaisia ennustetaan olevan vuonna 2060 noin 470 000. Ennusteen perusvaihtoehdon mukainen 170 000 asukkaan lisäys saavutetaan keskimäärin 4 500 asukkaan vuosikasvulla.

Espoon kehittämistä ohjaa Espoo-tarina, jossa tavoitteeksi on asetettu taloudellisesti, ekologisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävästä kasvu. Maankäytön suunnittelun näkökulmasta ennustettuun kasvuun varautumiseen ohjaavat erityisesti maankäyttö- ja rakennuslaki sekä valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, jotka velvoittavat kuntia huomioimaan asumisen tarpeet sekä luomaan edellytykset väestökehityksen edellyttämälle riittävällä ja monipuoliselle asuntotuotannolle.

Edellytyksiä luodaan mm. suurille kaupunkiseuduille laadittavien maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) -sopimuksien avulla, jotka tähtäävät riittävään asuntotuotantoon sekä liikennejärjestelmän ja -investointien sekä maankäytön yhteensovittamiseen. Uusimmassa Helsingin seudun MAL-sopimuksessa Espoo on sitoutunut kaavoittamaan vuosittain noin 300 000 asuinkerrosneliometriä, mikä mahdollistaisi 3 300 asunnon vuosituotantotavoitteen saavuttamisen. Kaavoitustavoite vastaa kohtuullisen hyvin reilun 20 vuoden asuinrakentamisen keskiarvoa (noin 250 000 k-m²).

Isojen kaupunkiseutujen tarjoamat edut vetävät uusia yrityksiä ja asukkaita niiden alueelle. Tästä kasvusta seuraa paljon hyvää: tuottavuus kasvaa ja syntyy paljon yrityksiä ja työpaikkoja, jotka hyödyttävät sekä työntekijää että työnantajaa. Kasvun negatiiviset ulkoisvaikutukset, ruuhkat, saasteet ja asumisen sekä toimitilojen kalleus vaikuttavat vastakkaiseen suuntaan. Kokemus ympäristön nopeasta muutoksesta saatetaan myös kokea negatiiviseksi.

Tonttimaan tarjonnan rajoittaminen johtaa helposti maan ja asuntojen hinnan nousemiseen. Jos maankäyttö ei sopeudu kasvupaineisiin vaan tonttimaan tarjonta aiheuttaa pullonkaulan asuntotuotannolle, on sillä vaikutusta sekä väestökehitykseen että asumisen hintaan. Väestönkasvupaineeseen nähden liian pieni asuntotuotanto johtaa helposti sekä asuntojen hintojen suhteelliseen nousuun että mahdollisesti kasvun kohdistumisen yhdyskuntarakenteen kannalta epäedullisimmille alueille.

Voimakas väestönkasvu edellyttää merkittäviä investointeja infrastruktuuriin ja palveluihin. Maankäyttö- ja rakennuslaki antaa kunnille mahdollisuuden rahoittaa tarvittavia investointeja maankäyttösopimuskorvausmenettelyllä sekä maanmyyntituloilla. Uudet asukkaat myös kasvattavat lähtökohtaisesti kunnan verotuloja. Verotulojen kannalta on keskeistä mikä on kunnan asukkaiden ikäjakauma sekä tulotaso.

Suurempi kasvu johtaa suurempiin investointeihin sekä palvelukustannuksiin. Silti yksiselitteisiä perusteluja sille, että kunnan kasvua tulisi pyrkiä rajoittamaan esimerkiksi 1 - 1,5 prosentin tasolle ei juuri löydy.

Työikäisten määrän ennustetaan vähenevän Suomessa pitkällä aikavälillä, millä on negatiivisia vaikutuksia väestölliseen huoltosuhteeseen (työikäisen väestön osuus suhteessa lapsiin ja eläkeläisiin). Muuttoliike pitää Helsingin seudun ikärakennetta nuorempana muuhun maahan verrattuna. Espoo saa muuttovoittoa tyypillisesti ennen kaikkea lapsista ja nuorista työikäisistä. Esimerkiksi vuonna 2021 väestöllinen huoltosuhde oli Espoossa merkittävästi muuta maata parempi (50,7 vs. 62,4)

Tulojen mukaan tarkasteltuna Espoo sai 2010-luvun aikana kotimaista muuttovoittoa pienituloisimmista tuloluokista, mutta myös suurituloisimmista tuloluokista. Koulutusasteen mukaan tarkasteltuna eniten kotimaista muuttovoittoa saatiin korkea-asteen koulutuksen saaneista. Koulutustietoja koskevissa tilastoissa tulee huomata, että tiedot ulkomailla suoritetuista tutkinnoista ovat puutteellisia.

Väestökehityksen ennakkointiin liittyy paljon epävarmuutta ja siihen vaikuttavat merkittävästi esimerkiksi kansallisella tasolla tehtävät päätökset ulkomaisen muuttoliikkeen rajoittamisesta tai helpottamisesta. Väestönkasvun toteutumiseen vaikuttavat useat kaupungin toiminnasta riippuvat tai siitä täysin riippumattomat tekijät. Kaupungilla on suora tai merkittävä vaikutusmahdollisuus esimerkiksi alueensa kaavoituksen sisältöön ja sen etenemiseen, palveluverkon ja infrastruktuurin suunnitteluun ja toteutukseen sekä erilaisiin sopimuksiin ja muihin sitoumuksiin.

Väestökehitykseen liittyvät kuitenkin myös useat tekijät, joihin kaupungilla ei ole käytännössä mahdollisuutta vaikuttaa. Kaupungilla on vain vähän vaikutusmahdollisuuksia esimerkiksi erilaisiin laki- ja säädösmuutoksiin, inflaation ja yleisen taloudellisen tilanteen kehittymiseen, kustannustason muutoksiin ja rahoituksen saatavuuteen tai yllättäviin yhteiskunnallisiin kriiseihin ja häiriötilanteisiin. Myös muun muassa rakennusmateriaalien saatavuus, työvoiman saatavuus, sijoitusasuntojen hankintamäärät sekä asumistavoitteet ja -trendit pitkällä aikavälillä ovat tekijöitä, joihin kaupungilla ei ole juurikaan keinoja vaikuttaa.

Keskeinen työkalu kestävän kasvun tavoitteen saavuttamisessa on kaupungin kaavoitusmonopoli. Yleiskaavassa voidaan varautua kaupungin kasvuun, mutta se ei takaa eikä edellytä sitä. Yleiskaavassa varaudutaan ja ennakoidaan pitkän aikavälin tarpeita ja ohjataan kehitystä tavoiteltavaan suuntaan. Yleiskaava on työkalu kasvun ohjaamiseen (mitä ja minne) mutta myös mm. luonnon- ja kulttuuriarvojen turvaamiseen sekä taloudellisesti ja sosiaalisesti järkevään kehitykseen.

Kaupunginhallitus päätti kokouksessaan 13.3.2023 uuden kokonaisyleiskaavan tavoitteeksi mm. varautumisen kaupungin kasvuun. Yleiskaavan valmistelun tueksi tekeillä on myös selvitys, jossa kartoitetaan nykyisten espoolaisten näkemyksiä toivotuksi asuinympäristöksi.

Yleiskaavan luomat mahdollisuudet realisoituvat asemakaavoituksen kautta, jossa asetetaan tarkemmat raamit kehitykselle. Asemakaavoituksen ohjelmoinnilla voidaan merkittävästi vaikuttaa siihen, kuinka paljon uusia rakentamismahdollisuuksia luodaan, mitkä ovat kaavoituksen painopisteet ja kuinka paljon investointitarpeita syntyy. Investointiohjelmissa tarpeet priorisoidaan ja aikataulutetaan.

Kaupungin kasvuvauhti vaihtelee merkittävästi vuosien välillä ja kaupungilla on vain välillinen vaikutus sen nopeuteen. Nykyiset työkalut,

kaavoitus sekä palveluverkon ja investointien suunnittelu, tarjoavat hyvät mahdollisuudet Espoo-tarinan mukaiseen kestäväan kasvuun.

Päätöshistoria

Liitteet

Oheismateriaali

- Valtuustoaloite väkiluvun kasvutavoitteen asettaminen Espoolle kaupungin kasvun maltillistamiseksi